

1. Врахування рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій при плануванні та організації навчального процесу з метою інтенсифікації віртуальної (дистанційної) форми навчання.

2. Пошук оптимального балансу між вартістю, тривалістю та якістю віртуального навчання з метою залучення максимальної кількості бажаючих здобути таку освіту.

3. Донесення до потенційних учнів (студентів), а також педагогів, інформації про переваги технологій віртуальної освіти.

4. Врахування у програмах професійної підготовки учителів та викладачів вимог віртуального навчання та можливостей інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Співпраця навчальних закладів у галузі розвитку віртуальної освіти.

6. Підтримка та стимулювання навчальними закладами (в тому числі і матеріально) тих педагогів, які використовують у своїй діяльності технології віртуальної освіти.

Література:

1. Віртуальна освіта та віртуальний університет [Електронний ресурс] / НТУ Харківський політехнічний інститут. - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://archive.is/NN30p#selection-193.0-6.58>.- Назва з екрану.

2. Віртуальне навчання [Електронний ресурс] / Освітній портал. - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/20/>.- Назва з екрану.

3. Дубинянський М. Знання – сила? [Електронний ресурс] / М. Дубинянський. - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2013/08/30/6996969/>.- Назва з екрану.

4. Мельник А. В якому стані он-лайн освіта в Україні? [Електронний ресурс] / А. Мельник - Електронні дані (1файл).- Режим доступу: <http://www.imena.ua/blog/online-education-ua/>.- Назва з екрану.

УДК 316.325:316.37

Р. М. Долик,
кафедра буріння
нафтових і газових свердловин

КОНЦЕПЦІЯ ІНДИВІДУАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

З. БАУМАНА

Держава в індивідуалізованому суспільстві, як її називає Зигмунт Бауман у праці «Індивідуалізоване суспільство» – це “Епоха модерніті”. Вона дала кожній людині право на Самість та Інакшість, право на самотворення – вільне, не залежне. Основоположні документи, що знаменують утвердження лібералізму – французька Декларація прав людини та громадянина, а також американська Декларація незалежності. Вони певним чином деформують

розуміння звичайною людиною сутності, завдання та функцій самої держави. Оскільки окреме Я має право на індивідуальність та щастя, а також передбачає, що таке ж право має інше Я, то що в такому випадку держава і які її функції? Суспільство постає як сукупність таких незалежних Я, що мають, а головне намагаються зrealізувати своє право на щастя. Держава ж постає як абстрактне утворення, яке покликане забезпечити дану реалізацію і дивним чином взяти на себе відповідальність за те, що на певному відрізку часу окремому Я досягнути щастя не вдається. Як зауважив Ж. Елюль, «хто, на думку звичайної людини, повинен реорганізувати суспільство, щоби воно врешті стало таким, яким повинно бути? Держава, тільки держава» [1]. Однак, чим же є держава у розумінні пересічної людини? Держава – своєрідна панацея, такий собі “пай-хлопчик”, на якого в силу його абстрактності, можна перенести вину. Політичні лідери, або ж ті, хто очолює верхівку держави тут, за словами Е. Касірера, виступатимуть у ролі «знахарів, що обіцяють вилікувати всі хвороби суспільства» [1].

Звідси й *індивідуалізм у повсякденному житті*: кожен сам за себе, але якщо щось раптом складеться не так, завжди можна скинути провину на державу, оточення, суспільство тощо. З. Бауман переконує в наступному: «Піддани сучасних держав є індивідами за покликом долі; те, що визначає їх індивідуальність, – їх обмеженість у власних ресурсах і особиста відповідальність за результати прийнятих рішень, – це не предмет їх власного вибору. Всі ми сьогодні індивідуалісти de jure. Але це зовсім не означає, що ми є індивідуалістами de facto. Зазвичай за формулою «людина – господар своєї долі» створюють розповіді про життя, а саме життя проживається не так» [1].

Характерною рисою сучасності є популярність різного роду телешоу в *режисурі реаліті*. Це так званий тип телепередач «Старший Брат», який всюдисущий, беземоційний, який прораховує кілька кроків наперед. Зрештою, усі сьогоднішні шоу репрезентують нам те, що сьогодні не терпить слабких особистостей, не визнає і не жаліє лузерів. Кожен в таких умовах виступає сам за себе, і у фіналі має право на весь виграш. Виникає питання: «А що ж інші?». Інші у цьому контексті потрібні лише як засіб досягнення мети – в такому випадку ніхто не жалітиме тих, хто програв. Адже культивується індивідуальна хитрість, індивідуальний прорахунок і наполегливість, або нахабність. Як зазначає З. Бауман, «спілки добрі лиш до того часу, поки вони допомагають вам іти вперед. Вони стають непотрібними і навіть небезпечними, як тільки потреба у них зникне» [1]. Таким чином, філософ розвіює міф про те, що соціальна активність індивіда приведе до утвердження ідеального суспільства.

Що являє собою *індивідуалізоване суспільство*? На думку З. Баумана: «Життя кожної людини – це сукупність альтернатив, але у тій формі суспільства, в якій воно проходить, альтернативи немає. В результаті «особисте» і «суспільне» позиціонуються в двох різних світах, які не пов'язані один з одним. В кожному із цих світів діє своя логіка, практично незрозуміла в іншому світі» [1].

Сучасність характеризується надзвичайно швидкісною зміною усього – в таких умовах людина не здатна абсолютно швидко пристосуватися до змін. Якщо раніше вона могла дещо планувати, то сьогодні вона вибудовувати якісь далекі перспективи не може. Виникає ситуація, коли людина знаходиться в «підвішеному» стані: з одного боку – прийняте нею рішення вже неактуальне, з іншого – нового прийняти вона ще не встигла. Тому й виникає стан невпевненості, роздвоєння. Зрештою, людина втрачає надію та віру, зневіряється у власних силах, втрачає впевненість у собі. Адже у зв'язку з тим, що людина в епоху швидких змін не здатна планувати, приймати адекватні рішення, вона відчуває свою неспроможність до дії. В таких умовах поведінка людини виявлятиметься або гальмуванням, або агресією.

У наш час виникає нова форма влади: «Метод влади, заснований на інституті невпевненості – це напрям, що базується на уявленні про ненадійність буття» (Ульріх Бек) [1].

В окреслених умовах втрачається інтерес до Політики – до будь-яких політичних ідеологій, політичних партій, лідерів тощо. Будь-яка ідеологія, як з'ясовується, не здатна бути адекватною дійсності, котра змінюється. Як зауважує З. Бауман, «у відповідності духові часу передбачається, що «громадян» можуть хвилювати лише найближче зниження податків чи підвищення пенсій, а їх інтереси поширюються лише на те, щоби скорочувались черги в лікарнях, зменшувалась кількість бездомних на вулицях, в тюрмах сиділо якомога більше злочинців, а шкідливі властивості продуктів виявлялись як можна швидше» [1].

Виникає своєрідний вакуум – інформації настільки багато, що людина не орієнтується в ній і не знає що вибрати, на що звернути увагу. В таких умовах ефективно спрацьовує «бульварна преса», яка робить все, «щоби виявити, сконденсувати і спрямувати в певне русло випадкові і розрізненні розчарування політично загальмованих людей: таблоїди щиро стараються і завжди готові вказати на об'єкти, на які можна спрямувати енергію, невикористану у зв'язку з відсутністю «спільної справи» [1].

Що таке суспільство? Суспільство – це позначення згоди та прийняття деяких цінностей, і в той же час сила, що робить узгоджене та прийняте величним. Воно являється такою силою тому, що існувало задовго до кожного з нас і збережеться після того, як кожен з нас покине цей світ. Тому, жити в суспільстві означає – слід приймати та розділяти прийняті цінності, бо це єдиний рецепт для того, щоби жити щасливо (нехай і не вічно).

Людина, живучи у суспільстві, насправді прагне трансцендентності, яка проявляється в одній із двох форм: або життя, яке визнане минуцим повинно залишити після себе сліди набагато довговічніші, ніж той, кому воно дає або людина до смертної своєї години повинна спробувати відчуття, що лежать за межею кінечного життя, відчуття, що «сильніші від смерті».

Життя людини проходить у суспільстві, а тому воно обумовлене з одного боку «умовами» – тим, що трапилось з кимось, що прийшло без запрошення і не відходить, якби цього не бажала людина. З іншого – «життєписаним» історіями, які самі люди розповідають про власні звершення чи унаслідок

Тобто, можна говорити про різницю між тим, що приймаємо як данність і тим, у зв'язку з чим виникають питання «чому» і «як».

Тобто, можемо розрізнити «життя, яке проживається» в заданих «умовах», а також «життя, яке ми описуємо». Власне, «копис» життя – це бажання внести певну логіку і роз'яснити для себе «життя, яке проживається», внести певний сенс в життя (артикуляція).

Індивідуалізація («суспільство індивідів») зводиться і до того, що всі неприємності, які лиш можуть трапитися з людиною, розуміються як самонакликани, а гаряча вода, під яку вона могла б потрапити, об'являється нею ж закип'яченою. За все те добре, чи погане, що наповнює життя людини, вона може дякувати чи звинувачувати лише себе і нікого іншого. Відповідно, важко прослідкувати вплив інших, вищих за людину факторів, тому не є актуальним відчуття єдності, «пліч-о-пліч». Міжособистісні стосунки втрачають інтерес окремої людини, тому що частіше людина не може знайти цікавішої теми для розмови, ніж вона сама, її емоції та переживання.

Життя – це гра окремої людини. В центрі гри – ця ж Людина.

Сьогодні ситуація змінюється, і важливим елементом цієї зміни є прихід нової, «короткострокової» ментальності на заміну «довготерміновій». Шлюби, що мали б тривати «до тих пір, поки смерть не розлучить нас», сьогодні стали рідкістю; а за останніми підрахунками, молодого американця чи американку зі середнім рівнем освіти протягом їх трудового життя чекають принаймні 11 змін робочого місця. Лозунгом стала «гнучкість».

Головним джерелом прибутку – особливо великого – більшою мірою стають ідеї, а не матеріальні предмети. Ідея подається лише один раз, після чого починає приносити дохід в залежності від кількості людей, що виступають в ролі покупців, клієнтів чи споживачів, а не від тієї їх кількості, яка занята у виробництві прототипу. Тобто, боротьба іде за споживачів, а не виробників.

3. Бауман визначає ХАОС як рівнозначну можливість кількох подій. ПОРЯДОК – означає, що ймовірність однієї події є на порядок вища, ніж ймовірність настання іншої події. Порядок сприяє прогнозуванню.

Культура покликана перетворювати хаос в порядок. Це означає, що вона забезпечує ті сценарії та механізми при яких події відбуватимуться так, а не інакше із великою ймовірністю. Ми говоримо про «культурну кризу» тоді, коли щоденний порядок ігнорується і порушується досить часто, щоби вважатися надійним, не говорячи про те, щоби сприйматись як належне. Культура покликана здійснювати класифікацію та диференціацію. Відповідно, коли ж існують об'єкти, що знаходяться «на межі», або які важко продиференціювати – це свідчить про умовність, про відсутність стійкості. Однак, навряд чи Порядок буде встановлено раз і назавжди. Адже, чим сильніше прагнення Порядку і прагнення його встановити, тим більше виникає двозначностей.

Що означає порядок для влади? Він означає, що ті, хто піддані цій владі матимуть менше свободи. Оскільки порядок – можливість прогнозувати, а отже – надання менших альтернатив вибору. В боротьбі за владу, саме

протилежну сторону хочеться бачити більш «впорядкованою» і передбачуваною. Тут порядок забезпечує прогнозованість дій, що виключатиме випадковості та несподіванки.

З. Бауман називає глобалізацію «новим світовим безпорядком» і зауважує, що «в глобалізованому світі порядок стає індикатором безпомічності та підпорядкованості» [2]. Епоха, що почалася з триумфу осілих племен над кочівниками, підходить до кінця. Отже, глобалізація – «реванш кочівників». Серед інших характерних рис глобалізації, З. Бауман виділяє: *кінець географії* – втрачається проблема простору і відстані. Ми можемо їх надзвичайно швидко долати, а відповідно і *опосередкованість спілкування та передачі інформації*.

Література:

1. Зигмунт Бауман. Индивидуализированное общество / Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. - М.: Логос, 2005. - 390 с.

2. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І. Андрущенко, М. Винницький. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. –109 с.

УДК 316.47

В. Ю. Кравченко,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри філософії

ДОВІРА ЯК ІДЕАЛЬНА МОДЕЛЬ ДІАЛОГУ

Довіра – це здатність людини апіорі наділяти явища і об'єкти оточуючого світу, а також інших людей, їх майбутні дії і власні дії властивостями безпеки (надійності) і ситуативної корисності (значущості) [4, с.85]. Довіра до себе – це рефлексивний, суб'єктивний феномен особистості, що дозволяє людині зайняти певну ціннісну позицію у ставленні до самої себе, до світу, і виходячи з цієї позиції, будувати власну життєву стратегію. Наявність довіри до себе є важливою умовою суб'єктності особистості [4, с. 139].

Вступаючи у взаємодію, дві людини утворюють цілісну систему, породжують нову онтологію «людина-людина». При цьому кожна з них займає певну психологічну позицію як до себе, так і до конкретного іншого, з яким вона вступає у взаємодію, відображаючи момент лише того, що для неї актуально, тобто «тут-і-тепер». Якщо два взаємодіючі суб'єкта мають подібні (відповідні) психологічні позиції щодо довіри до себе і довіри до іншого, тобто ставляться до себе як до цінності, а до іншого як до себе, то можна говорити про ідеальну модель взаємодії, так як вона сприяє виникненню істинного діалогічного спілкування [2, с. 17].